

Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Müzik Alanında Üstün Bir Yetenek: İdil Biret (Görüş ve Önerileri)

Elif Güven, Burcu Sezginsoy

*Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi
elifkodak@yahoo.com, burcusezginsoy@hotmail.com*

Özet. Özel eğitime gereksinim duyan bireyler arasında üstün yeteneğe sahip olanlar, fark edilmesi ve tanımlanması oldukça güç olan bir gruptur. Ancak üstün yetenekliler medeniyetlerin yer altı zenginlikleridir. Bu nedenle ortaya çıkartılıp işlenmeleri toplumların ilerlemesini kolaylaştıracak, hızla gelişen dünyada bir adım önde olmayı sağlayacaktır. Üstün yetenekli çocukların yetenek dağılımları oldukça geniştir. Müzikal yetenek bu dağılımın ayrı bir bölümünü oluşturur. Müzik alanında üstün yetenekli çocukların potansiyellerinin erken yaşta fark edilmesi ve çocuğun bu alanda doğru şekilde yönlendirilmesi toplum açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, müzik alanında üstün yeteneğe sahip, dünyaca ünlü piyano sanatçımız İdil Biret'in; üstün yetenekliliğin tanımı, doğası, üstün yetenekli bireylerin gereksinimleri ve eğitimi konusunda görüş ve önerilerine yer verilmiştir.

Araştırma betimsel yöntem ile gerçekleştirilmiştir. Veriler yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Ülkemizde müzik alanında üstün özellikler gösteren çocukların aileleri tarafından fark edilmesi ve doğru eğitimcilerle yönlendirilmesi oldukça güç, hatta çoğu zaman şans eseri gerçekleşmektedir. Araştırma sonucunda, bu süreci yaşamış ve üstün yeteneğini en güzel şekilde değerlendirmiş olan sanatçımız İdil Biret'in görüşleri doğrultusunda, müzik alanında üstün yetenekli çocukların ailelerine ve eğitimcilerine yol gösterebilecek bulgulara

ulaşmıştır. Bu bulgulara göre üstün yetenek; bireyin enerji seviyesi, iç disiplini, ailenin bilinçli yaklaşımı, içinde bulunduğu çevrenin kültürel özellikleri ve yüksek motivasyon ile, alanında uzman eğitimcilerin sorumluluğunda işlenmeli ve topluma kazandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Müzikal Yetenek, Müzik Alanında Üstün Yetenek, İdil Biret.

Abstract. The gifted and talented people who need special education is a group that is fairly difficult to be noticed and defined. But gifted and talented people are the underground wealth of the civilizations. Therefore to discover and work with them will help society to evolve and to provide them being one step ahead in the evolving world. The talent dispersion of the super talented children is quite wide. Musical talent is a different part of this dispersion. It is important for the society to notice the potentials of the super talented children in music and to direct the child correctly in this field.

In this study, the vision and suggestions of our world wide famous pianist; İdil Biret who is super talented in music takes place for the definition of super talent, its nature, the needs and education of super talented people.

Descriptive method is used for the research. Data is collected by the structured interview method and analysed by content analysis. In our country, recognition of the super talented children in music by their families and to direct them to the right educators is quite difficult and usually by luck. At the end of the research, the suggestions of İdil Biret who lived this process and evaluated her super talent in a good way help us to reach the findings that will guide the families and educators of the super talented children. To these findings, the super talent should be processed and earn under the responsibility of the expert educators with the energy level of the person, internal discipline, conscious approach of the family, cultural properties of the environment and high motivation.

Key Words: Musical Talent, Gifted and Talented in Music, İdil Biret.

1. GİRİŞ

Üstün yetenekli çocukların yetenek dağılımları oldukça geniştir. Müzikal yetenek bu dağılımın ayrı bir bölümünü oluşturur. Müzik alanında üstün yetenekli çocukların potansiyellerinin erken yaşta fark edilmesi ve çocuğun bu alanda doğru şekilde yönlendirilmesi toplum açısından önem taşımaktadır. 7 Temmuz 1948 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi iki

harika çocuğuna yönelik doğru yönlendirmeyi gerçekleştirmiş ve onların yurt dışında eğitim almasına karar vermiştir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün talimatı ve Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in özel ilgisiyle, 5245 sayılı "Harika Çocuk Kanunu" adıyla bir yasa çıkartılmıştır. Bu yasa ile İdil Biret ve Suna Kan'ın Paris Konservatuvarında müzik eğitimi almalarına olanak tanınmıştır. Bu yasanın çıkartılmasında İdil Biret'in içinde bulunduğu kültürel çevre ve ailesi etkili olmuştur. Üstün yetenekli çocukların yetenekleri çoğu zaman şans eseri ortaya çıkar. Kimi yetenekler ise üstünlüğünü fark ettirmeden yok olup giderler. İdil Biret'in yeteneği ise ailesi ve yakın çevresi tarafından çok küçük yaşta fark edilmiş, doğru eğitimciler tarafından şekillendirilmiştir.

1.1. Müzik Alanında Üstün Yeteneğin Belirtileri

Her toplumun her kuşağında gizli kalmış, keşfedilmeden eriyip gitmiş pek çok yetenekli birey bulunmaktadır. Örneğin ünlü tenor Caruso insan gırtlığının sanatta ulaşabildiği en üst seviyeyi kullananlardandı. Sesini denetim altına alabilen, en güç pasajları çok rahatlıkla yapabilen, sesinin sınırlarını zorlayabilen bir sanatçıydı. Fakat Caruso'nun yeteneği küçük yaşta değerlendirilememiş, sonradan fark edilmiştir (Malkoç, 2003). Müzik alanında üstün yetenekliliğin ortaya çıkartılmasında ailelere ve eğitimcilere önemli roller düşer. Başta aileden, çocuktaki potansiyel üstün yeteneği gözlemleri sonucu fark etmesi beklenir. Sanıldığı kadar aksine bu çok zor bir iş değildir. Çünkü çocuk zaten yeteneğini dışa vurma eğilimi göstermektedir. Önemli olan nokta, bunu görebilmektir. Müzikal alanda üstün yeteneğin aşağıda yer alan belirtileri aile ve eğitimcilere yol gösterecektir.

1.1.1. Müziksel Seslere İlgili Duyuma

Bir çocuğun müzikal alanda üstün yetenekli olduğuna ilişkin ilk ipucu müziksel seslere duyduğu ilgi ve müzikten aldığı hazdır. Mesela piyano çalındığı zaman dinlemek için yanına gitmesi, şarkı söylenirken dinlemeyi sevmesi, o anda meşgul olduğu her şeyi bırakıp, tüm dikkatini sadece müziğe yöneltmesi ilk belirtilerdendir (Winner ve Martino,2002).

Annesi piyanist olan İdil Biret keman ve gitar seslerini ilk duyduğunda aşırı korkuya kapılmış ve gereğinden fazla tepki göstermiştir. Henüz yürümeye başladığı dönemde ise piyanonun başına giderek bütün kuvveti ile tuşlara vurduğu, çıkan sestem hem ürktüğü hem de memnun olduğu gözlenmiştir.

1.1.2. Müziksel Hafıza

Müzik alanındaki üstün yetenekliliğin ilk işaretlerinden birisi de duyulan bir şarkıyı doğru bir şekilde yeniden söyleyebilme veya çalabilme yeteneğidir. Bu yetenek olağanüstü müziksel hafıza sayesinde mümkün olabilmektedir. Bu becerinin müzik alanındaki yeteneğin en temel unsuru olduğu söylenebilir. Mozart mükemmel bir belleğe sahipti. Gregorio Allegri'nin ünlü bestesi Misserere'yi yalnızca iki kez dinledikten sonra tüm partitürünü tek bir yanlış yapmadan bellekten kağıda aktarmıştır. Olağanüstü bir hafıza, mükemmel bir teknik ve yorumlama gücüne sahip olarak nitelendirilen İdil Biret, dünyanın en geniş repertuarlı piyanistlerinden biridir. Çünkü konserlerinin istek bölümlerinde cesurca dinleyenlerin isteklerini hangi eser olursa olsun yerine getirebileceğini söylemesi bilinmektedir. Örneğin beş yaşındayken Karl Berger'i ziyareti sırasında o zamana kadar hiç çalmadığı bir Bach Invention'u çalmış ve çevresini hayrete düşürmüştür. "Sen bunu ne zaman öğrendin?" diye sorulunca "Trende" cevabını vermiştir. Bu Invention'u daha önce hocası Mithat Fenmen'den dinlemiş olduğu sonradan anlaşılacaktır. Bu durum, dinlediği eserleri hafızasına alarak elleriyle değil kafasıyla çalıştığının göstergesidir.

1.1.3. Mükemmel Kulak

Mükemmel bir kulağa sahip olma müzikal üstün yetenekliliğin bir belirtisi olarak düşünülebilir. Mükemmel kulak (absolut işitme); sesleri dışarıdan bir kaynak ses (bir çalgıdan gelen ses) olmadan söyleme veya tanımlama kabiliyetidir. Mükemmel işitme, dünyada on binde bir kişide görülen oldukça gizemli bir yetenek sayılmaktadır (Levitin, 1994). Mozart mükemmel kulağa sahipti: 4 yaşındayken, kemanların ezgiden yalnızca çeyrek ses tonu sapması halinde bile bunu tespit edebiliyordu (Schonberg, 1970). Ünlü piyanistimiz İdil Biret'in bu yeteneği annesi tarafından şöyle açıklanmaktadır: "Ses bulmak bakımından öyle bir kulağa sahipti ki, otomobillerin kornasından fincan, bardak şangırtısına kadar her sesin ismini söylerdi. Sokaktan geçen otomobillerin kornalarının çıkardığı sesi biz tek ses olarak duyarken o ekseriya üç ses ismi söylerdi: do, mi, sol vb. Kilise çanlarını bize birkaç ses üzerinden piyanoda taklit ederdi. Yine bu kulağın ve hafızanın şaşmazlığı yüzünden bir eseri oturup uzun uzun deşifre etmek zahmetine girmektense bir kere dinlemekle kolayca çalmayı tercih ediyordu. Bazıları onu şaşırtmak için rastgele bir ses çıkarıp "bu do'dur" veya "bu mi'dir" dedikleri zaman küçük küplere biner ve o sesin aslını derhal bulur "hayır o do değil si'dir" ya da "mi değil la'dır" diye pür hiddet düzeltirdi. Kalınlı, inceli tuşlara on parmağını birden basıp soranlara teker teker ve hiç yanlışsız bu notaların isimlerini sayardı."

1.1.4. Müzikal Üretim

Müzikal üretim, besteleme ve çalma yeteneği olarak iki kısımda incelenebilir. Müzik alanında üstün yetenekli çocuklar her iki alanda da performans gösterme eğilimindedirler. Besteleme yeteneği doğaçlamayı da içerir. Müzik alanında ünlü yeteneklerin başlangıçta daha çok doğaçlama yaptıkları görülmüştür. Doğaçlama yeteneği hazırlıksız olarak içten geldiği gibi beste yapmaktır. Doğaçlamacılar verilen bir müziksel temayı alır ve bu temadan, tarzını ve parça yapısını değiştirmeden doğaçlama yaparlar (Say, 2002).

İdil Biret ilk bestelerini henüz dört yaşındayken yapmaya başlamıştır. Bu besteler daha çok yaptığı yolculuklardan esinlenerek oluşmuştur. Örneğin bir İstanbul seyahatinde bütün gezdiği camilere birer beste ithaf etmiştir. Bunun dışında "Sinek", "Piyango çeken bebek", "Babamın çikolata çalışı", "Hırsızların dansı" v.b. gibi besteler yapmıştır. Daha sonraları ilk defa olarak hazır bir güfte üzerine kendisinden istenilen "Doğan Kardeş Marşı"nı bestelemiştir. Fakat İdil Biret'in asıl ilgisi bağımsız olarak içinden geldiği gibi eserler yaratmak yani doğaçlama yapmaktır (Birkan, 2004).

Ünlü müzisyenlerden Haydn, Mozart, Chopin, Mahler ve Strauss çok küçük yaşlarda doğaçlama yapmaya başlamışlardır. 10 yaşından önce ise ilk gerçek bestelerini ortaya koymuşlardır. Besteleme yeteneği yaratıcı yeteneğin ortaya çıkmasıyla gerçekleşir. Yeni ezgilerin yaratılması ve notaya dökülmesi karmaşık, uzun süreli, zorlu ve içsel bir süreci gerektirir. Mozart bir konserinden sonra kendisine "Bestelerinizi nasıl yapıyorsunuz?" diye soran 11 yaşındaki bir kız çocuğuna "Çalışmaya devam et, bir gün prozodi ve bestekarlık dersleri de alırsın, yılmadan çalış, bir gün gelecek beste yapacaksın!" diye cevaplamıştır. Genç kız "Ama siz altı yaşındayken bile beste yapıyordunuz!" deyince Mozart "Ama ben kimseye nasıl yapılır diye sormuyordum" diyerek üstünlüğünün doğasını vurgulamıştır (Cutts & Moseley, 2001).

1.2. Müzik Alanında Üstün Bir Yetenek: İdil Biret

İdil Biret, 1942 yılında Ankara'da doğdu. Müziğe karşı yoğun ilgisi müzikle iç içe olan ailesi ve yakın çevresi tarafından henüz yürümeye ve konuşmaya başlamadan önce fark edilmiştir. Absolut (çok iyi işitebilen) bir kulağa sahip olduğu ve dünyada eşine az rastlanır bir belleği temsil ettiği müzik otoriteleri tarafından belirlenmiştir. Beş yaşında iken Ankara Devlet Konservatuvarı Piyano bölümü başkanlığı yapan Mithat Fenmen'den piyano dersi almaya başlamıştır. 1948 yılında, 5245 sayılı özel kanunla devlet tarafından Paris'e

gönderilen Biret, Paris Konservatuarında Nadia Boulanger'in öğrencisi olmuştur. Alfred Cortot, Wilhelm Kempff gibi dünyaca ünlü piyanistler ile çalışan sanatçı, 11 yaşında, Wilhelm Kempff ile Paris'te Mozart'ın iki piyano için konçertosunu seslendirmiştir. 15 yaşında, Paris Ulusal Konservatuarını yüksek piyano, eşlikçilik ve oda müziği dallarında birinci olarak bitiren sanatçı, dünya çapında konser kariyerine 16 yaşında başlamıştır. Çeşitli kaynak ve kaynak kişilere göre dünyanın en geniş dağara sahip piyanisti olan Biret'e 1971 yılında "T.C. Devlet Sanatçısı" ünvanı verilmiştir. Yaşamını Belçika'da sürdüren sanatçı konser kariyerine Türkiye'de ve yurt dışında devam etmekte, uluslararası yarışmalarda jüri üyeliği yapmaktadır.

İdil Biret'in ülkemize getirdiği başarıların temelleri Cumhuriyet'in ilk yıllarında atılmıştır. Özel yetenekli çocukların yetiştirilmesi için eğitim olanağı oluşturma çabaları Atatürk'ün isteğiyle, 1925 yılında başlamıştır. Bu uygulama, 1929 yılında yürürlüğe giren 1416 sayılı yasayla belirginlik kazanmış, 1943 yılında yürürlüğe giren 4489 sayılı yasayla biraz daha genişletilmiştir. 1948 yılında kabul edilen 5245 sayılı yasayla özel yetenekli çocukların yurtdışında eğitimi sağlanmıştır. İdil Biret ve Suna Kan Paris'te bu yasa kapsamında eğitim almışlardır. 1956 yılında 6660 sayılı yasayla işlemin kapsamı genişletilmiştir. Bu yasa ile Gülsin Onay, Verda Erman, Hüseyin Sermet gibi piyanistlerimiz dış ülkelerde eğitim görmüşlerdir. Daha sonra, yasanın işleyişindeki sorunlar ve Devlet Konservatuarında duyulan gereksinimle, 1976 yılında Bakanlar Kurulu tarafından üstün çocuklar için özel statüye ilişkin yönetmelik onaylanmıştır. Bu yönetmelik ile yurt dışında eğitim alan piyanistler arasında Burçin Büke, Fazıl Say, Muhittin Dürrüoğlu ve Yeşim Alkaya bulunmaktadır.* Günümüzde ise bu tür uygulamalara gidilmemekte ve üstün yeteneğe sahip çocukların aileleri zor durumda kalmaktadır. İdil Biret gibi yeni yeteneklerin keşfedilmesi için Atatürk döneminde atılan bu adımların devam ettirilmesi gerekir.

İdil Biret dünya çapında tanınan ve ülkemizi en iyi şekilde temsil eden bir sanatçımızdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti bundan yaklaşık altmış yıl önce üstün yetenekli öğrencilerine vermiş olduğu değer olumlu sonuçlarını günümüzde görmektedir. Üstün yetenekliliğin fark edilmesi kadar önemli bir diğer konu da bu yeteneğin doğru şekilde yönlendirilmesi ve eğitilmesidir. İdil Biret bu sürecin en güzel örneklerinden biridir. Bu nedenle; kişiliği, deneyimleri, konu başlığı ile ilgili birikim, görüş ve önerileri önem taşımaktadır.

* http://www.kulturturizm.gov.tr/portal/sekseninciyil/tarih_tr

2.YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemine dayalı olarak desenlenmiştir. Nitel çalışmada temel amaç örnekleme daha derinlemesine incelemektir. (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Araştırmanın gerçekleşmesinde nitel araştırma yöntemlerinden olan betimsel yöntemden yararlanılmıştır. Veriler yapılandırılmış görüşme ve kaynak tarama yöntemleriyle elde edilmiştir. Görüşme tekniği bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kısa yol olarak kullanılmaktadır (Karasar,1995). Görüşme tekniği yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üçe ayrılır. Yapılanmış görüşmelerde izlenecek yol ve sorular en ince ayrıntılarına kadar önceden hazırlanmış olmaktadır. Bu tip görüşmelerde objektifliğin daha yüksek olacağı düşünülmektedir (Kaptan, 1998).

Verilerin toplanması sırasında sanatçı ile ön görüşme yapılmış, sanatçının isteği doğrultusunda görüşme soruları yazılı olarak kendisine verilmiştir. Cevaplar yazılı olarak alınmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Görüşme sorularının hazırlanması aşamasında, literatürde yer alan müzik alanında üstün yeteneklilik ile ilgili verilerden yola çıkılmıştır. Bu veriler ışığında görüşme soruları dört ana başlıkta gruplandırılmıştır. Bu başlıklar; üstün yetenekliliğin doğası, olumsuz yönleri, üstün yetenekli çocukların gereksinimleri ve eğitimi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda 10 görüşme sorusu hazırlanmıştır. Sorular, sanatçının daha önce yayınlanmış olan söyleşileri ve biyografisinden yola çıkılarak ve yaşantısına uygun biçimde temellendirilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Görüşme formundan elde edilen bilgiler doğrultusunda formda yer alan her soru ayrı ayrı incelenmiş, grup olarak değerlendirilmiştir.

3.1. Üstün Yetenekliliğin Doğasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Üstün yetenekli çocuklar çoğu zaman gerçek yaşama uyum sağlamakta zorluk çekerler. Bazen doğalarındaki farklılıklarından utanarak, üstün özellikler göstermek istemeyebilirler. Bu yüzden “her üstün yetenekli çocuk başarılı olur.” düşüncesi yanlıştır. İdil Biret üstün yeteneğini başarılarıyla bütünleştirmiş nadir kişilerden biridir. İdil Biret’e göre doğuştan getirdiği üstün özellikler başarıyı elde etmede tek başına yeterli değildir. Bu durumu şu şekilde belirtmiştir:

S1: Alanınızda dünya çapında kabul görmüş bir isme sahipsiniz. Doğuştan getirdiğiniz üstün özellikleriniz olmasaydı da aynı başarıyı elde edebileceğinizi düşünür müydünüz?

İ.B.: “Belirli kolaylıklara, istidata sahip olmak muhakkak ki insana büyük bir rahatlık sağlayıp, işinde yardımcı oluyor. Örneğin her konuyu daha çabuk öğreniyor, zaman kazanıyorsunuz. Ancak yetenek aynı zamanda sorumluluk demektir. Yetenekli kimseler çok kez kolaylığa da kaçma yolunu seçiyorlar. Nadiren daha iyi, daha mükemmele yöneliyorlar. Tabii ki hiçbir şekilde tamamen yakalanabilmesi olanaksız bir ideal, hatta değişken bir idealin peşinden koşmak insana saçma bir uğraşı gibi görünebilir. Bence bu güç yol, yeteneğinize ancak bir anlam getirir. Öbür türlü, işlemeyen bir kıymetli taş gibi sahibine ağırlık verir.”

Bu durumda, üstün yetenekli çocukların, yeteneklerinin verdiği sorumluluğu hissettikleri anlaşılmaktadır. Bu sorumluluğu omuzlarında bir yük gibi taşımak yerine bir amaç doğrultusunda yeteneklerini şekillendirmeleri hem toplum açısından hem de bireyin sağlıklı gelişimi açısından ideal olmalıdır.

Üstün yetenekli çocukların yetenekleri genellikle tek bir alanla sınırlı değildir. Örneğin matematik alanında üstün özellikler gösteren çocuğun resim veya müzik alanında da kabiliyetli olduğu görülmektedir. İdil Biret de müzik dışında bazı alanlarda üstün özellikler gösterdiğini belirtmektedir. Bu alanlar arasında, sözel becerileri ve matematiğe olan ilgisi önde gelmektedir. Sözel becerileri arasında, müzik alanında kendisine üstünlük sağlayan mükemmel belleğinin de yardımıyla yabancı dilleri kolaylıkla öğrenmesi, yazı yazması, kelimelerle oynaması, farklı anlamları derinlemesine irdelemesi bulunmaktadır. Matematik alanındaki yeteneğini ise şu şekilde ifade etmektedir:

S2: Müzik dışında üstün özellikler gösterdiğiniz alanlar var mı?

İ.B. :“Fransa’da tahsil ederken, matematik problemlerini çözerken, kendi yöntemlerimi kullanır ve doğru sonucu hızla bulurdum. Ancak bu alışlagelmiş yöntemlere uymadığından hocalar tarafından eleştirilirdi. Benim için neticenin doğru olması önemli olduğundan, hocaların bana tutucu görünen tavırlarını bir türlü anlayamazdım.”

İdil Biret’in belirttiği gibi, üstün yetenekli öğrenciler ile karşılaşan eğitimcilerin, öğrenciyi belli kalıplara sokmak yerine kendilerine özgü yöntemlerine de fırsat tanımaları onların yaratıcılıklarının devamlılığı açısından önem taşımaktadır.

Üstün yetenekli öğrencilerin kendilerine özgü yöntemleri kullanarak kolayca kaçmalarına izin verilmemelidir. Çünkü yetenekli de olursa müzikte ideal

olana ulaşmak zordur. Yeteneği dünyaca takdir görmüş sanatçımız İdil Biret de müzikte hedeflenen noktaya ulaşmak için birçok öğenin bir araya gelmesi gerektiğini vurgulamıştır.

S3: Piyanoda bir eseri yorumlarken yaşadığınız içsel serüveni nasıl tanımlarsınız?

İ.B.:“İşin aslı müziği en saf şekliyle duyurmaktır. İdeal olan son derece nadir duyulur. O kadar çok elemanın birleşmesi lazım. Artistin enerji seviyesi ve disiplini, doğru nefes, konsantrasyon, dinleme gücü. Ayrıca konserin verildiği salondaki akustik, piyanonun kalitesi, ışıklandırma. Rachmaninoff bile bir söyleşide, bütün konser yaşamında tek bir kez konserinden memnun kaldığını ifade etmişti.”

İstenilen düzeye erişebilmek için bireyin üstün yeteneği sıkı çalışma, tam konsantrasyon, yüksek enerji ve kendi çalışını dinleme gücü ile desteklenmelidir. Bunların yanı sıra dış etkenler de hedeflenen düzeye ulaşmada etkilidir. Fakat olumsuz durumlardan etkilenmemek önemlidir. Bir diğer önemli nokta da üstün yeteneklilerin kendilerini devamlı geliştirme hissi taşımalarıdır:

“Şunu da unutmamalı: Beğeni, hep değişip gelişen bir faktördür. Mesela: birkaç ay önce fena bulmadığınız bir çalışma, yeni keşfettiğiniz bazı detayların ışığında bu gün o kadar güzel bulmayabilirsiniz.”

3.2. Üstün Yetenekliliğin Olumsuz Yönlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Üstün yeteneklilik her ne kadar avantajlı bir durum olsa da bazı olumsuz yönleri görülebilmektedir. Bu olumsuz yönler arasında diğerlerinden farklı olma hissi ve buna bağlı olarak oluşan kendini yalnız hissetme durumu, yeteneğinin bilincine vardığı dönemde yaşadığı ağır sorumluluk duygusu.v.b. durumlar önde gelmektedir. Biret de bu olumsuzlukları kimi zaman yaşadığını ifade etmektedir. “Büyüklerin benimle ilgili şaşkınlığını anlayamıyordum. Bana çok doğal geliyordu tüm yaptıklarım, şaşılacak ne vardı bunda?... Beni kendi halime bırakmalarını, müzikte yaptığım en önemsiz şeylerin bile, büyüklerin üzerinde o şaşkınlık ifadesini uyandırmamasını istiyordum yalnızca... Normal bir çocuk gibi davranmaya çalışır, bu yüzden akla sığmaz yaramazlıklar yapardım...Ne yaptığının, niçin yaptığının da pekala farkındaydım..Örneğin ne olursa olsun Noel Baba'nın var olduğuna inanmaya zorlardım kendimi, oysa pekala bilirdim var olmadığını...” (Xardel, 2007: 25-26)

Üstün yetenekli çocuklar iki dünya arasında sıkışmış gibidirler: Büyüklerin dünyası ve çocukların dünyası... Çocuk olmak ve çocukluklarını yaşamak isterler ancak bir adım önde olduklarının farkındadırlar. Bu farkındalık onlara ağır sorumluluk hissi vermektedir. Bu sorumluluk ise büyüklerin dünyasına özgü bir durumdur. Biret'e göre büyümeye karşı bu direnci büyüklerin dünyasının karşı karşıya olduğu sorunların bilincinde olan hemen hemen bütün üstün yetenekli çocuklarda hissetmek mümkündür. Harika çocuk vaktinden önce yaşlanmış bir ihtiyara benzer.

Üstün yetenekli bireylerde görülen sorunlar sadece çocukluk dönemi ile sınırlı olmayabilir. Aldıkları eğitim sonucu, kimi zaman doğalarından gelen yetenek ve sonradan kazandıkları tecrübeler arasında ikileme düşerler. Biret bu durumu net bir şekilde ifade etmiştir:

S4: Üstün yetenekli olmanın mesleki ve günlük yaşamınızda avantajları ve dezavantajları nelerdir?

İ.B.:“Yeteneklerinizin çocukluğunuzda insiyaki(işsel) olarak doğru yaptırdığı şeylerin bilincine vardığımız dönem problemlili olabiliriz. Burada hocalara büyük bir sorumluluk düşüyor: Öğrencilerine, hoca yardımı olmaksızın, yalnız kalınca doğru çalışmayı öğretmeleri hayati bir önem taşıyor. Çalışılan eserdeki yanlışın sebeplerinin teşhisi ve bunu en kısa zamanda doğru ve köklü bir şekilde düzeltmeyi öğretmeleri hocaların şarttır.”

Bu duruma göre eğitimcilere düşen görev yalnızca üstün yetenekli bireylere mesleki eğitim vermekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda onlara yeteneklerini tek başlarına da ifade edebilme özgürlüğü kazandırabilmektir.

Müzik eğitimcileri kız öğrencilerine sıklıkla her parçayı çalamayacaklarını çünkü fiziksel olarak buna olanak olmadığını söylerler. Ancak karşılarındaki üstün yetenekli bir kız öğrenci olduğunda bu durum değişebilir. Müzikal alanda üstün yetenekliliğin cinsiyet açısından farklılık gösterebileceği varsayımından yola çıkarak sanatçıya müzikçi ve kadın olarak erkek müzikçilere göre dezavantaj yaşayıp yaşamadığı sorulmuştur.

S5: Eğer erkek olsaydınız bu doğal yeteneğinizi daha iyi değerlendirceğinizi düşünüyor musunuz? (Fiziksel kuvvet, ellerin yapısı..v.b.) Yoksa bayan olmanın avantajlarını mı yaşıyorsunuz?

İ.B.: “Kadın, erkek... İlk önce insanız. Ben de insan olmayı, anlamsız ayrımlara düşmeden, tercih ediyorum. Müzikte erkek, kadın çalışı diye farklar yoktur. Ancak iyi çalış, kötü çalış vardır. Büyük el, küçük el. Tıpkı fiziksel kuvvet gibi maddi dünyanın yarattığı problemlerdir.”

Biret Paris’te eğitim aldığı sırada aynı problemlerle karşılaşmıştır. Hocası “zavallı çocuk, bazı şeyler var ki hiç yapamayacaksın onları. Çünkü bir kadınsın, bazı eserleri hiç çalamazsın” dediğinde, hocasına kızmış ve kendi kendine “Öyle mi göreceğiz bakalım kim neyi çalabiliyor?” diyerek istenildiği zaman bayan müzisyenlerin bütün zorlukların üstesinden gelebileceğini ifade etmiştir.(Birkan,2004:106) Ona göre, “Zeka doğru kullanıldığı takdirde her şeye çare bulunabilir. Örneğin kendinizi yeterli derecede güçlü bulmuyorsanız ağırlıkla çalışır, gerekli jimnastik hareketlerini yaparak kuvvetlenirsiniz. Sağlığınız yerinde oldukça, “motive” olduktan sonra hiçbir şey önünüze set çekemez.”

3.3. Üstün Yetenekli Çocukların Gereksinimlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Müzik alanında üstün yetenekli öğrenciler ileriki yaşlarında zor bir dönemden geçerler. Erken yaşlarda aldıkları yoğun eğitimden bir anda vazgeçmek isteyebilirler. Bu süreçte kariyerlerine müzikle mi yoksa müziksiz mi devam edeceklerini kestiremezler. Biret de bu sıkıntılı dönemi yaşamıştır.

“Hiçbir zaman piyanist olmak için ısrarlı olmadım. Yaptığım tek şey annemi taklit etmekten ibaretti. Ama birdenbire, bu işi meslek edinmem gerektiğini söylediler bana. 18 yaşındayken bu hikayenin ne denli gülünç olduğunu düşünmeye başladım. Bu kararın alınmasında benim görüşüm hiç sorulmamıştı, dışarıdan yönetilmiş olmayı da kabul edemezdim. Böylece ister istemez isyan bayrağını çektim!”(Birkan, 2004)

S6:“Yeter! Artık piyano çalmayacağım” dediğiniz oldu mu?

- Bu duygunun üstesinden nasıl geldiniz?
- Yeniden piyanonun başına niçin ve nasıl geçtiniz?

İ.B: “Bir aralık, aklımca insanlığa daha faydalı olabilmek için tıp okumak istedim. Sonra bu fikrin pek mantıklı olmadığını düşünerek (uzun bir tahsil, bu arada müziğin haliyle ikinci plana geçmesi gibi sebeplerden dolayı) vazgeçtim.”

Bu yaşlar onların profesyonel kariyerlerine adım atacakları önemli bir dönemi teşkil eder. Bu sebeple onları içine düştükleri bu belirsizlikten kurtaracak ve kariyer planlamalarını doğru şekilde gerçekleştirmelerini sağlayacak uzmanlara yönlendirmek gerekir.

Üstün yetenekli çocuklar bu dönemde psikolojik yardıma ihtiyaç duyabilmektedir. Biret ise hayatının hiçbir döneminde böyle bir yardıma gereksinim duymadığını belirtmiştir. Bunun nedeni kendi iç dengesini kurmuş olmasından kaynaklanmaktadır. Olaylara geniş bir perspektiften bakan Biret, iç dengesini kurmada spor yapmanın, iyi soluk alıp vermenin, alingan olmamanın, başkalarına karşı hoşgörülü olmanın, insanlardan çok fazla şey beklememenin, çevresindeki insanları özgür bırakmanın, mesafeli ve önyargısız olmayı bilmenin önemine değinmiştir.

3.4. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

a) Kültürel Çevrenin Etkisi

Müzik alanında üstün yetenekli çocukların potansiyellerinin gelişiminde kültürel çevreleri önemli rol oynamaktadır. Destekleyici bir aile ortamı ile birleşen zengin kültürel çevre üstün yeteneklilik potansiyelini daha da ileri taşımaktadır. Bireyin içinde yaşadığı ortamın olanakları, bulunduğu ülkenin sanata önem vermesi ve desteklemesi, ailenin bakış açısı ve müziğe olan ilgisi, aileden aldığı müzikal miras müzik alanında üstün yetenekli çocukların informal eğitimlerine katkıda bulunmaktadır.

Biret, müzik alanında kendisine destek olacak zengin bir kültürel çevreye sahipti. Ailesinde çok sayıda müzisyen olduğu gibi pek çok ünlü müzisyen ile de görüşme fırsatı bulmuştu. Ankara'da konser veren dünyaca ünlü pek çok piyanist İdil Biret'i dinlemiştir. Böyle bir ortamda büyüyen Biret, müzikle daha fazla bütünleşmiş ve yeteneğine güven duygusu oluşturmuştur. Bu durumu sanatçı şu şekilde ifade etmektedir:

S7:Müzikal gelişim sürecinizde kültürel çevreniz (gittiğiniz konserler, bulunduğunuz ülke, içinde yaşadığınız ortam) nasıl etkili olmuştur?

İ.B.:“Müzikle yakından ilgilenen bir aileden geliyorum. Annem, anneannem, teyzelerimiz, yakın akrabalarım, hepsi piyano, keman çalardı. Anneannem ayrıca şiir yazar ve ufak kompozisyonlar yapardı. Doğduğum günden beri klasik müzik duydum. Çok ufakken Ankara'da konserlere götürüldüm. Sonradan Paris'te aynı şekilde bu faaliyet devam etti. Evimizde plaklar vardı. Çalıp dinlemek de bana çok ilham vermiştir.”

b) Okul Yaşantısı ile Müzik Eğitiminin Dengelenmesi

Müzikal üstün yeteneklilerin eğitiminde kültürel çevre ve ailenin payı büyüktür. Ancak bu doğal yeteneğin büyük bir sanatçıya dönüştürülmesi için disiplinli bir müzik eğitimi gerekmektedir. Bu da çocuğu yönlendirecek

doğru uzmanlarla gerçekleşir. Çocuğun yeteneği çok küçük yaşta fark edilse bile tecrübeli bir eğitimci yerine uzman olmayan bir eğitime yönlendirildiğinde verimli bir sonuç alınamayacaktır. Ancak aradan geçen altın değerindeki yılların telafisi mümkün değildir. Bu nedenle müzikal üstün yeteneğin değerlendirilmesi doğru uzmanlarca gerçekleşmelidir.

Biret henüz beş yaşındayken Ankara'da Mithat Fenmen'le çalışmaya başlamıştır. Fenmen, piyano alanında Türkiye'nin pek çok harika çocuğunu küçük yaşlardan itibaren yetiştirmiştir. Bunlar arasında İdil Biret, Fazıl Say, Güher-Süher Pekinel, Gülsin Onay, Burçin Büke, Rüya Taner..gibi isimler yer almaktadır. Biret, Paris Konservatuarında ise dönemin en iyi piyano eğitimcileri ile çalışma fırsatını elde etmişti.

Günümüzde Türkiye'de üstün yetenekli çocuklara bu olanaklar yaratılamamaktadır. Bu nedenle üstün yetenekliler müzik eğitimlerine okul eğitimlerinden arta kalan zamanlarda devam etmektedir. Bu durumda okul yaşantısı ve aldıkları müzik eğitiminin nasıl dengeleneceği konusu önem taşımaktadır. Biret, bu dengelemenin nasıl sağlanması gerektiğini şu şekilde ifade etmektedir:

S8:Üstün yetenekli bir çocuğun okul yaşantısı ve müzik eğitimi nasıl dengelenmelidir? Günlük yaşantısının ne kadarı müzik eğitimine ayrılmalıdır?

İ.B.:“Çocuğu sıkmadan hem müzik, hem de okul tahsili yapılabilir. Örneğin sabahları, öğleden sonra başına kadar okul. Saat 16'dan sonra da müzik çalışmaları yapılabilir. Saatlerce bir enstrumani çalışmak şart değildir kanımca. Tam bir konsantrasyonla çalışınca az zamanda çok iyi sonuçlar alınabilir.”

Müzik alanında üstün yetenekli çocukların aileleri ve eğitimcileri çocuğun formal eğitiminden arta kalan zamanlarında onu sıkmadan ve baskı uygulamadan müzik çalışmalarını sürdürmesini sağlamalıdır. Dahı olsun veya olmasın müzik alanında yetenekli çocukların başarılı olabilmesi için deneyim, pratik ve sıkı çalışma şarttır. Ancak önemli olan kısa süreli çalışmalarda da tam bir verimlilik elde etmeyi gerçekleştirmektir. Bununla birlikte çocuklar üstün yetenekleri olan alanlarda sıkı çalışmaya kolayca motive olurlar. Bu motivasyonlarının kaynağında ise muhtemelen bu alandaki doğalarının yansması vardır.

c) Ailenin Etkisi

Üstün yetenekli çocuklara sahip ebeveynlerin görevi sadece yeteneklerini fark edip doğru eğitimlere yönlendirmekle sınırlı değildir. Evde çocuğa

sunulan ortam ve ailenin davranış şekilleri de önem taşımaktadır. Çocuğun merakını engellemek ancak evdeki kurallara diğer bireyler gibi onun da uygulamasını sağlamak gerekir. Evde ayrıcalıklı olduğu hissettirilmemelidir. Biret'in annesi küçük yaşlardan itibaren yetenekli olduğunu fakat henüz hiçbir şey başarmış olmadığını kızına hissettirmiştir. Küçük Biret, normal bir çocuk gibi davranmaya çalışıp yaramazlıklar yaptığında asla belli bir sınırı aşmasına izin vermezdi. Kendisi de piyano çalardı ve kızının her çaldığını büyük sevinçle karşılamakla birlikte acımasızca eleştirmekten de geri durmazdı.(Xardel, 2007; Birkan, 2004)

Biret kendi tecrübelerinden yola çıkarak üstün yetenekli çocuk sahibi ebeveynlere çocuğa doğal davranmaları gerektiğini, özellikle çocuğa "dünyanın sekizinci harikası"ymış gibi davranılmaması gerektiğini belirtmiştir.

S9: Çocuklarının müzik alanında üstün yetenekli olduğunu fark eden ailelere üstün yetenekli bir birey olarak tavsiyeleriniz nelerdir?

İ.B.: "İlk önce doğal bir davranış lazım. Çocuğa dünyanın sekizinci harikası imiş gibi özellikle davranılmamalıdır. Hocaların çocuktaki yaratıcılık yönlerini teşvik edecek şekilde çalıştırma yaptırmaları önemlidir. Örneğin doğaçlama egzersizleri gibi. Ancak bunu yaptırırken çocuğun anarşik bir şekilde düşünmemesine dikkat etmelidir. Klasik temelin çok sağlam olması lazımdır."

d) Eğitim Sisteminin Etkisi

Farklı medeniyetlerin, devletlerin, toplumların ele aldığı temel sorun "Yetenek potansiyelinin üstün performansa dönüştürülmesi için ne gibi eğitim, sosyalleşme fırsatları ve deneyimleri gerekmektedir?" sorusu olmuştur. Ülkemizde bu sorunun karşılığı olarak üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili farklı uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

Osmanlı Devleti, üstün yeteneklilerin yetiştirilmesi konusunda dünyadaki ilk somut uygulamayı ortaya koymuştur. Enderun mektepleri ile devşirmelerin üstün beyin gücünü üstün performansa dönüştürebilecekleri bir ortam yaratmıştır. (Akyüz, 1982; Enç, 1973; Akkutay, 1984)

Amerika Birleşik Devletleri, üstün yetenekli bireylerin eğitim ve öğretimine yönelik sistemli çalışmaları başlatan ve günümüzde de bu uygulamaları devam ettiren devlet olmuştur. Rusya'da 1917 yılında yıkılan Çarlık Hükümeti sonrasında siyasi iktidarı ele geçiren yeni liderler eğitim sistemine farklı paradigmalara getirmişler, üstün yetenekli öğrencileri yetiştirebilmek için her cumhuriyetin başkentine Bilimler Akademisi kurmuşlardır.

Öğrencilerin ilkokuldan sonra yatılı olarak eğitim aldıkları bu akademide fen, matematik, fizik, kimya, gökbilimi gibi alanlarda üstün yetenekli çocuklara eğitim verilmiştir (Keysan, 1986: 8).

Eğitim sistemimizde yer alan genel programların içeriğine bakıldığında özellikle çoğunluğun yer aldığı orta düzey yeteneklerin geliştirilmesine yönelik olduğunu görürüz. Bu durum üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerini istenilen düzeyde geliştirememesine neden olmaktadır. Kimi zaman okuldaki yetenekler fark edilememekte ve heba olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı üstün yetenekli çocukların özel eğitim kapsamı içine alınarak, özel programlar uygulayan özel merkezler tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bu amaçla 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Bilim ve Sanat Merkezleri kurulmuştur.

Biret'in yeteneğinin keşfedildiği dönemde ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik bir kurum bulunmamaktaydı. Bu nedenle Biret eğitimini yurt dışında sürdürmüştür. Ancak özel bir öğrenci olarak Paris Konservatuvarında aldığı üç yıllık zorunlu eğitim onun hayatında zor ve önemli bir süreçtir. Bu süreçte yaşadıklarını şu şekilde ifade etmiştir:

“...Konservatuarda geçirmek zorunda olduğum oldukça tatsız 3 yıl başladı böylece...O yıllar boyunca “pasif savunma” tekniklerini öğrendim. Benim için, öğretmenlerin uyguladıkları sıkı otorite dış dünyadan vazgeçmek demektir. Bu da hiçbir zaman, kendime çizmiş olduğum özel evren üzerinde ters etki yapmamalıydı. Bu etkileri reddediyor, bunları üzerimden atmak için elimden geleni yapmaya çalışıyordum. Dışarıya karşı, her zaman terbiyeli davranıyordum. Çevreme bakıyor ama aslında hiç ilgilenmiyordum. Dış dünya yok gibiydi benim için... Çevremde, sezdirmeden, bir kıskançlık, aşırı bir dalkavukluk havası belirlediğini görüyordum. En doğrusu, yüzümde hiçbir ifade belirmeden, öylece boşluğa bakmaktı!... Okula göndermemeleri için daha neler icat edeceğimi bilmiyordum... Sık sık grip olduğumu söyledim. Ama günün birinde annem beni termometreyi başucu lambasına tutarken yakaladığında her şey bitti. İster yağmur yağsın, ister hava rüzgarlı olsun, hiç acımadan okula gönderildim. Kendi kendime konservatuar bitince oraya bir daha ayak basmayacağım diye söz verdim. Öyle de oldu...” (Xardel, 2007:50)

Biret yaşadığı sıkıntıları yukarıdaki şekilde ifade etmesine rağmen bugün geriye dönüp baktığında bu tarz bir eğitimin aslında çok faydalı olabileceğini fark etmiştir: “Bugün ise, gözlemci ve eleştiri yeteneği olan bir insanın bu durumdan çok yararlanabileceği görüşündeyim. Ama bunu başarabilmek için belli bir anlayış olgunluğuna varmış olmalıydı kişi, ben ise bunun çok uzağındaydım.”(Xardel, 2007: 51)

Sanatçı yaşadığı tecrübelerle dayanarak müzik alanında kendisi gibi üstün yetenekli çocukların yetiştirilme sürecine yönelik düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

S10: Yurt dışında aldığınız eğitim tecrübenize dayanarak Türkiye’de müzik alanında üstün yetenekli çocukların yetiştirilme sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İ.B.:“Her çocuk kendine hastır. Acaba bir yetenekli çocuklar okulu (Rusya ve bazı ülkelerde olduğu gibi) iyi sonuç verir mi? Bilemiyorum. Bir taraftan yetenekli çocukları cemiyetten ayırmanın karakterlerinin sağlıklı gelişimi bakımından zararlı olabileceğini düşünüyorum. Belki çok iyi yetişmiş, psikolog olan hocalardan daha da (normal bir yaşam sürerek) etkili olacağını düşünüyorum.”

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizde müzik alanında üstün yetenekli öğrencilere, ailelerine ve eğitimcilere rehberlik edebilecek bilimsel çalışmalar yok denecek kadar azdır. Oysa ki bu çalışmalar, müzik gibi özel bir alanda yeteneğin erken yaşta keşfedilmesi ve hemen ardından başlaması gereken yoğun müzikal yaşantıların verimliliği açısından önem taşımaktadır. Üstün müzikal yeteneğini kanıtlamış, kariyerinde en üst seviyelere gelmiş sanatçılarımızın yaşam hikayelerine ve çeşitli konulardaki söyleşilerine yazılı ve görsel basında sık sık yer verilmektedir. Ancak bu deneyimlerin bilimsel olarak irdelenmesi ve paylaşılması, gelecek nesillere aktarımı, müzikal üstün yeteneklilere yol gösterecektir.

Bu çalışma, İdil Biret’in hayatının veya mesleki kariyerinin anlatıldığı bir biyografi değildir. Aynı zamanda net sayısal verilere ve ölçüm sonuçlarına dayanan, kesin bir yargıya ulaşmayı hedefleyen bir çalışma olarak da düşünülmemelidir. Çünkü üstün yetenekliliğin doğası mutlak doğrular üzerinde kurulmamıştır. Yeteneğin türü ve gelişimi bireyden bireye değişmekte ve içinde bulunulan sosyal ve kültürel çevrenin etkisi ile biçimlenmektedir. Bu da farklı kişilerde farklı sonuçlar doğurur. Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar İdil Biret’in yeteneğinin, ailesinin, çevresinin, müzikal, sosyal, kültürel yaşantılarından edindiği kişisel birikiminin dışı vurumu ile sınırlıdır.

İdil Biret’in görüşlerinden elde edilen bulgulara göre; müzik alanında üstün yetenekli çocuklar doğalarından gelen yeteneğe güvenip kolayca kaçma eğilimi gösterebilirler ancak mükemmele ulaşmada sadece yetenekli olmak yeterli değildir. Üstün yeteneğinin doğasına kapılmamalı, sıkı çalışma ile

kendini sürekli geliştirmelidir. Doğasının getirdiği yetenek ışığını parlatmalıdır.

Üstün yetenekli çocuklar başarıya ulaşmada akranlarından bir adım önde olsalar da iç dünyalarında bazı olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Örneğin kendilerini ne çocukların ne de büyüklerin dünyasına ait hissedebilirler. Düşünceleri büyüklerin dünyasına yakın olsa da, duyguları yaşlıları ile birlikte olmak ister. Çevresinin kendisine yönelik beklentileri ona ağır bir sorumluluk hissi yüklemektedir. Bu da vaktinden önce olgunlaşmalarına neden olur. Burada önemli olan nokta iç dengelerini kurabilmeleridir. Yaşamın zorlukları ve içinden gelen olağanüstü performansı bir arada tutabilmelidirler. Bu dengeyi gerçekleştirmede sosyal ilişkilerini güçlendirmeleri, yetenek alanları dışında farklı uğraşlar edinmeleri, hayata olumlu açılardan bakabilmeyi öğrenmeleri onlara yardımcı olacaktır.

Müzikal üstün yeteneklilerin eğitimi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Biret, bu hususta öğretmenlerin doğru yaklaşımının üstün yeteneğin şekillenmesine yardımcı olacağını belirtmiştir. Öğretmenler, çocukları belli kalıplara sokmamalı, yaratıcılıklarını teşvik etmeli aynı zamanda hoca eşliği olmaksızın yeteneklerini ifade edebilme özgürlüğü kazandırmalıdır.

Müzik alanında üstün yetenekli öğrenciler müzikle çok erken yaşlardan itibaren kaynaşmaya başlamalıdır. Ancak bu durum kimi zaman onların müzikten soğumasına hatta müzikten vazgeçmesine bile neden olabilir. Bu yüzden ilk müzik öğretmenlerinin sorumlulukları bir kat daha artmaktadır. Müziği çocuğa sevdirmek, oyun gibi algılatmak, onu müzikten soğutmamak ama aynı zamanda hızlı ve tutarlı bir çizgi tutturmak ustalık işidir. Ailelerin bu kritik dönemde doğru öğretmenle yola çıkması önemlidir. Müzik alanında üstün yetenekliler ileriki yaşlarında (13-14 yaş) zor bir dönemden geçerler. Erken yaşlarda aldıkları yoğun eğitimden bir anda vazgeçmek isteyebilirler. Bu süreçte kariyerlerine müzikle mi yoksa müziksiz mi devam edeceklerini kestiremezler. Ancak bu yaşlar onların profesyonel kariyerlerine adım atacakları önemli bir dönemi teşkil eder. Bu sebeple onları içine düştükleri bu belirsizlikten kurtaracak ve kariyer planlamalarını doğru şekilde gerçekleştirmelerini sağlayacak uzmanlara yönlendirmek gerekir.

Uzmanların gözetiminde müzik eğitimine devam eden çocuk aynı zamanda okul yaşantısını sürdürmelidir. Bazı ülkelerde üstün yetenekli çocuklar için özel eğitim kurumları açılmıştır. Bu kurumlarda üstün yetenekliler, diğer çocuklardan tamamen ayrı olarak eğitim almaktadırlar. Ancak bu durum çocuğu duygusal olarak olumsuz etkileyebilir. Bu çocukları toplum yaşantısından soyutlamak, normal çocuklarla arkadaşlık kurmalarına olanak tanınamak, özel olduklarını devamlı olarak hissettirmek çocuğun sosyal

gelişimi açısından olumsuz etki yaratır. Bu nedenle çocuk yaşlıları ile okul yaşantısına devam ederken, diğer yandan yeteneğini en iyi şekilde değerlendirebileceği eğitim ve çalışma olanakları sağlanmalıdır. Eğitimini tamamlayan müzisyenlere yurt içinde ve yurt dışında verecekleri konserler ile kendilerini tanıtmaya fırsatı verilmeli, birikimlerini kendinden sonraki kuşaklara aktarması sağlanmalıdır. Bu amaçla, üniversite bünyesinde yer alan konservatuarlarda müzikal üstün yeteneklilere ait özel kontenjanlar ayrılmalıdır. Burada görev yapacak olan akademisyenler, özel olarak seçilmeli ve eğitilmelidir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerini tamamladıklarında devir teslim süreci gibi, aldıkları eğitimi genç nesillere aktarmaları sağlanabilir. Bu noktada çeşitli müzik eğitim kurumlarında eğitmen olarak görev yapmaları düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Akkutay, Ülker. (1984). *Enderun Mektebi*. Ankara: Gazi Eğitim Fak. Yayınları.
- Akyüz, Yahya (1982). *Türk Eğitim Tarihi: Başlangıcından 1982'ye*. Ankara Üniv. Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları:114, Ankara.
- Birkan, Ü.(2004). *İdil Biret: Piyanodaki Harika*. Ankara: Sevda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.
- Cutts, Norma E.; Moseley Nicholas (2001). *Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi*. Çeviren: İsmail Ersevrim. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Enç, Mithat (1973). *Üstün Beyin Gücü: Gelişim ve Eğitimleri*. Ankara: Ankara Üniv. Eğitim Fak. Yayınları.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekışık Ofset
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keysan, Asude (1986). *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde Üstün Zekâlıların Eğitimi*. Yayınlanmış ders ödevi, Ankara: Gazi Üniv. Eğitim Fakültesi.
- Levitin, D. J. (1994) Absolute memory for musical pitch: Evidence from the production of learned melodies *Perception & Psychophysics*, 56 (4), 414-423.
- Malkoç, T.(2003) <http://ustunveozel.sitemynet.com/muzikegitimi.htm>
- Say, A. (2002). *Müzik Sözlüğü* (1. baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Schonberg, H. (1970) *The lives of the Great Composers*. Newyork: W.W. Norton and Company.
- Winner, Ellen; Martino, Gail Wilhelm (2002). *Giftedness in Non-Academic Domains: The Case of the Visual Arts and Music*. (Eds. Heller K.A., Mönks F.J., Sternberg R.J. and Subotnik R.F.) International Handbook of Giftedness and Talent. 2nd Edition Elsevier Science Ltd. ss. 95-111.

E. Güven & B. Sezginsoy / Eğitim Fakültesi Dergisi XXII (1), 2009, 123-142

Xardel, D. (2007). *Dünya Sahnelerinde Bir Türk Piyanisti-İdil Biret*. İstanbul: Can Yayınları

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

A Gifted and Talented Pianist in Music: İdil Biret (Her Vision and Suggestions)

Summary

Gifted and talented people are rarely found in societies. But the talented children in musical area are the most important assets for their countries. These brilliant children are gifts submitted to their countries. If they are educated in the right way they will help society to evolve and to provide them being one step ahead and gain different dimensions to art.

The gifted and talented people who need special education is a group that is fairly difficult to be noticed and defined. But gifted and talented people are the underground wealth of the civilizations. Therefore to discover and work with them will help society to evolve and to provide them being one step ahead in the evolving world. The talent dispersion of the super talented children is quite wide. Musical talent is a different part of this dispersion. It is important for the society to notice the potentials of the super talented children in music and to direct the child correctly in this field.

Experience, practice and hard work is essential for the success of talented children in the area of music regardless of they are genius or not. Children are easily motivated to hard work in the fields that they have a special talent. But a normal child doesn't have an excitement that is proper to the dabsters and none of the children can be compelled to work hard as a dabster can do. The huge motivation that provides the gifted people in the area of music working hours is probably the reflection of their nature in this field.

In this study, the vision and suggestions of our world wide famous pianist; İdil Biret who is super talented in music takes place for the definition of super talent, its nature, the needs and education of super talented people.

Descriptive method is used for the research. Data is collected by the structured interview method and analysed by content analysis. In our country, recognition of the super talented children in music by their families and to direct them to the right educators is quite difficult and usually by luck.

At the end of the research, the suggestions of İdil Biret who lived this process and evaluated her super talent in a good way help us to reach the findings that will guide the families and educators of the super talented children. To these findings, the super talent should be processed and earn under the responsibility of the expert educators with the energy level of the person, internal discipline, conscious approach of the family, cultural properties of the environment and high motivation.

İdil Biret is the artist whom Turkey has grown up and who is famous in the world wide. In the early stages of Turkish Republic the farseeing statemen and Turkish Grand National Assembly have provided the education of Biret.

Thus her talent is appeared in a best way. So she comprehended her responsibility against her country in her early ages and reflected the education that she has taken abroad.

In this study it is seen important to take the opinions of İdil Biret for the talented children in music area. The attractive points of these opinions are below:

- Gifted children should study, doesn't matter how they are talented.
- Talented children in music area can be talented in other fields, too
- Talented children feel a strong responsibility after their talent has been recognized.
- The gift of talented children should not be impressed so much by their families and teachers.
- Their gift should be discovered in early ages and the student should be directed to exact teachers.
- Some talented children can give up their gifted areas and turn towards different fields.
- Education system should be redesigned considering the needs of talented children.